

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNIĄ

PESEL

*miejsce
na naklejkę
z kodem*

EGZAMIN W KLASIE TRZECIEJ GIMNAZJUM CZEŚĆ HUMANISTYCZNA JĘZYK POLSKI

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw zadań ma 10 stron (zadania 1–22).
Brak stron lub inne błędy zgłoś nauczycielowi.
2. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
3. Rozwiązania zadań zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
4. W arkuszu znajdują się różne typy zadań.
Do niektórych zadań są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Tylko jedna z nich jest poprawna. Wybierz ją i zaznacz znakiem **X**, np.:

X

B

C

D

5. W niektórych zadaniach zdecyduj, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe i zaznacz znakiem **X** wybraną odpowiedź, np.:

X	F

T	X

6. Jeśli się pomylisz, otocz znak **X** kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.:

X

B

C

X

7. Pozostałe zadania wykonuj zgodnie z poleceniami.
Rozwiązania zadań otwartych (zadania 13. i 22.) zapisuj czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Pisząc odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsce z napisem **Brudnopis**. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

KWIECIEŃ 2013

**Czas pracy:
do 135 minut**

GH-P7-132

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–6.

O ODWADZE

Czasami słyszymy o ludziach, którzy bez chwili zastanowienia rzucają się w ogień czy burzliwy nurt rzeki. Niektórzy z zazdrością myślą o ich odwadze. Rodzi się jednak pytanie: „Czy to jest odwaga?”

Odwaga jest siostrą strachu. Żeby być odważnym, trzeba najpierw poczuć obawę. Trzeba ten strach poczuć, trzeba się z nim pomęczyć. Strach każe unikać niebezpieczeństwa, wycofywać się, uciekać, ale inne powody skłaniają ludzi do działania, do zrobienia czegoś, co może być w następstwie kosztowne lub nawet groźne. Odwaga jest więc aktem wyboru, ponieważ wiąże się z decyzją o pokonaniu strachu w imię jakiejś cennej wartości.

Irena Sendlerowa¹ dobrze wiedziała, co robi. Wiedziała, co się stanie z nią, z jej najbliższymi, gdy Niemcy dowiedzą się, że ratuje żydowskie dzieci. Dokonała wyboru. Czy się bała? Strach – jak sama mówiła – towarzyszył jej życiu przez wiele lat, ale potrafiła go przezwyciężyć.

Kinga Baranowska jest sławną na świecie himalaistką². Odważnie wspina się na najwyższe szczyty Ziemi. Czuje jednak respekt³ przed górami, bo wie, że jest się czego bać. Mówi, że jeśli przestanie się bać, przekroczy granice dopuszczalnego ryzyka. Trzeba bowiem poczuć strach, by w pełni świadomie zdobyć się na odwagę.

Często jednak odwaga myli się ludziom z brawurą⁴, z brakiem wyobraźni czy wręcz głupotą. Każdego roku wielu takich „odważnych” decyduje się na tragiczne w skutkach skoki do wody z wysokiego brzegu lub mostu. Każdego dnia tacy „odważni” kierowcy giną w wypadkach, raniąc lub zabijając także innych ludzi. Nie boją się. Myślą, że są odważni, bo o odwadze według nich świadczy podjęcie lekkomyślnego działania, które staje się ważniejsze od skutków. Powtórzmy więc pytanie: „Czy to jest odwaga?”. Warto się zastanowić, czym naprawdę jest odwaga. A może odwaga to szczególny rodzaj ostrożności?

Na podstawie: Wiesław Łukaszewski, *Odwaga*, „Charaktery” 2010, nr 9.

¹ Irena Sendlerowa – podczas II wojny światowej wraz ze współpracownikami wyprowadziła z warszawskiego getta i uratowała od śmierci około 2,5 tys. dzieci żydowskich.

² Himalaistka – kobieta sportowo wspinająca się na szczyty Himalajów lub innych wysokich gór.

³ Respekt – szacunek.

⁴ Brawura – lekceważenie niebezpieczeństwa, skłonność do popisywania się (zwłaszcza odwagą).

Zadanie 1. (0-1)

Według autora tekstu odważny jest człowiek, który

- A. pokonuje strach, by zrobić coś wartościowego.
- B. bez zastanowienia rzuca się w ogień lub nurt rzeki.
- C. podejmuje ryzyko, bo nigdy się nie boi.
- D. decyduje się działać, gdy nie ma ryzyka.

Zadanie 2. (0-1)

Z artykułu wynika, że przykładem brawury jest

- A. skok do wody z wysokiego mostu dla zabawy.
- B. zgodna z przepisami jazda samochodem.
- C. starannie przygotowana wspinaczka na wysoki szczyt.
- D. udział w walce zbrojnej w imię ważnych celów.

Zadanie 3. (0-1)

Podobieństwo między Ireną Sendlerową i Kingą Baranowską polega na tym, że obie kobiety

- A. ratowały odważnie życie innych.
- B. nie potrafiły pokonać strachu.
- C. bardzo ceniły ryzyko.
- D. nauczyły się pokonywać strach.

Zadanie 4. (0-1)

Autor tekstu napisał, że *odwaga jest siostrą strachu*. Znaczy to, że

- A. gdy ktoś jest odważny, nigdy nie czuje strachu.
- B. odwadze zawsze towarzyszy strach.
- C. odwaga i strach to stany przeciwstawne, wykluczające się.
- D. kto ma rodzeństwo, jest odważny.

Zadanie 5. (0-1)

Zdania w tabeli dotyczą tekstu O ODWADZE. Oceń, które zdanie jest falszywe. Zaznacz przy nim F (falsz).

1.	Autor w artykule analizuje sytuacje, w których odwadze towarzyszył strach.	F
2.	Celem autora jest zachęcenie do przemyślenia problemu, czym jest odwaga.	F
3.	Autor twierdzi, że nie powinniśmy być odważni, bo jest to ryzykowne.	F

Zadanie 6. (0-1)

Autor tekstu w ostatnim akapicie dwa razy ujął wyraz *odważni* w cudzysłów. Znaczy to, że

- A. ci ludzie wcale nie są odważni, tylko bezmyślni.
- B. szczególnie podkreśla odwagę tych osób.
- C. cytuje kogoś, z kim rozmawiał o odwadze.
- D. ci ludzie wcale nie są odważni, tylko tchórzliwi.

Przeczytaj tekst i wykorzystaj zawartą w nim informację do wykonania zadania 7.

Odwaga: dzielność, lwie serce, męstwo, nieustrasżoność, śmiałość

Słownik wyrazów bliskoznacznych, PWN, Warszawa 2008.

Zadanie 7. (0-1)

W tabeli zostały umieszczone zdania z wyrazami ze słownika. Które z nich autor artykułu O ODWADZE uznałby za prawdziwe? Zaznacz przy nim P (prawda).

1.	Każdy, kto podejmuje bezmyślnie ryzyko, ma lwie serce.	P
2.	Kinga Baranowska wykazała się dzielnością, zdobywając najwyższe szczyty Ziemi.	P
3.	Człowiek odznaczający się męstwem nigdy się nie boi.	P

Przeczytaj wiersz i wykonaj zadania 8.–12.

CZEREŚNIE

Rwałem dziś rano czereśnie,
Ciemnoczerwone czereśnie,
W ogrodzie było ćwierkliwie¹,
Słonecznie, rośnie² i wczesnie.

Gałęzie, jak opryskane
Dojrzałą wiśni jagodą,
Zwieszały się omdlewając,
Nad stawu odniebna³ wodą.

Zwieszały się, omdlewając
I myślą tonęły w stawie,
A plamki słońca migały
Na lśniącej, soczystej trawie.

Julian Tuwim, *Wiersze wybrane*, Wrocław 1986.

¹ **Ćwierkliwie** – od wyrazu „ćwierkać”, który oznacza głos wydawany przez niektóre ptaki.

² **Rośnie** – od wyrazu „rosa”, który oznacza pojawiającą się nad ranem wodę na trawie.

³ **Odniebny** – od wyrazów „od” i „niebo”.

Zadanie 8. (0-1)

Informacje w tabeli dotyczą wiersza CZEREŚNIE. Oceń, które zdanie jest falszywe. Zaznacz przy nim F (fałsz).

1.	Nastrój wiersza jest pogodny, radosny, pełen optymizmu.	F
2.	W opisanym w wierszu ogrodzie nie ma ptaków.	F
3.	Postać mówiąca w wierszu zrywała czereśnie wczesnym rankiem.	F

Zadanie 9. (0-1)

Dokończ poniższe zdanie informacjami z tabeli. Wybierz odpowiedź A lub B, a potem 1, 2 lub 3 tak, aby informacja była prawdziwa.

Utwór Juliana Tuwima jest tekstem _____.

A.	lirycznym,	gdyż	1.	postać mówiąca przedstawia swoje osobiste wrażenia
			2.	narrator opowiada o wydarzeniach
B.	epickim,		3.	bohaterowie wypowiadają się bezpośrednio

Zadanie 10. (0-1)

Wskaż porównanie.

- A. *Rwałem dziś rano czereśnie, / Ciemnoczerwone czereśnie...*
 B. *Gałęzie, jak opryskane / Dojrzałą wiśni jagodą...*
 C. *Zwieszały się omdlewając / Nad stawu odniebną wodą.*
 D. *A plamki słońca migają / Na lśniącej, soczystej trawie.*

Zadanie 11. (0-1)

Dokończ poniższe zdanie informacjami z tabeli. Wybierz odpowiedź A lub B, a potem 1 lub 2 tak, aby informacja była prawdziwa.

Cechy ludzkie w wierszu mają _____.

A.	ptaki,	ponieważ	1.	omdlewają i myślą
B.	gałęzie,		2.	zwieszają się i toną

Zadanie 12. (0-1)

Odpowiedz na pytania. Zaznacz T (tak) lub N (nie).

1.	Czy trawa opisana w wierszu jest świeża i zielona?	T	N
2.	Czy postać mówiąca zbiera czereśnie, które spadły na ziemię?	T	N

Zadanie 13. (0-2)

Opisz krótko, jak wygląda ogród przedstawiony w wierszu Juliana Tuwima *Czereśnie*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 14.–16.

ZE SŁOWNIKÓW

neologizm *m IV, D. -u, Ms. ~zmie; lm M. -y*

«wyraz, zwrot, forma, znaczenie wyrazu nowo utworzone w danym języku»

Δ Neologizm frazeologiczny «nowy związek wyrazowy»

zdrobnienie *lm D. ~eń*

«wyraz utworzony za pomocą odpowiedniego przyrostka, oznacza przedmiot mniejszy od przedmiotu, którego nazwa stała się podstawą słotwórczą tego wyrazu, np. *dom – domek, okno – okienko, książka – książeczka*; lub wyrażający stosunek uczuciowy osoby mówiącej do przedmiotu wypowiedzi, np. *syn – synek*»

Na podstawie: *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, PWN, Warszawa 1979.

Zadanie 14. (0-1)

Dokończ zdanie odpowiednim wyrazem z ramki. Zaznacz A lub B.

Wyrazy *ćwierkliwie, rośnie, odniebny* użyte w wierszu CZEREŚNIE Juliana Tuwima są _____.

neologizmami	A

zdrobnieniami	B

Zadanie 15. (0-1)

Wyrazy *ćwierkliwie, rośnie* są

- A. przymiotnikami.
- B. przysłówkami.
- C. rzeczownikami.
- D. zaimkami.

Zadanie 16. (0-1)

Uzupełnij zdanie poniżej wyrazami *neologizm* i *zdrobnienie* w dopełniaczu. Wstaw w luki właściwe formy (A lub B oraz C lub D) tak, aby zdanie było poprawne gramatycznie.

Nie mogę w tym wierszu znaleźć żadnego 16.1. _____, ani żadnych 16.2. _____.

16.1.	A. neologizmu	B. neologizmy
16.2.	C. zdrobnienia	D. zdrobnień

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 17.–21.**RUDY**

[1] Gdy Wesoly przeprowadza rozpoznanie na Szucha, Zośka jednocześnie odbywa niecierpliwe rozmowy z naczelnikiem Szarych Szeregów oraz ze swymi dowódcami z Kedywu. W rozmowach tych Zośka jest nieustępliwy. – Odbijemy za wszelką cenę. – Nic to, że chodzi nie o odbicie więźnia z jakiegoś łatwego prowincjonalnego aresztu, lecz w Warszawie pomiędzy Szucha a Pawiakiem. Mówiono im, że Rudy przecież nie jest pierwszym i nie ostatnim. Mury Pawiaka i Szucha pochłonęły tysiące ofiar. Nie odbijano wielkich przywódców Polski Podziemnej, nie odbijano aresztowanego niedawno Delegata Rządu, nie odbijano największych polskich polityków, wojskowych, uczonych... Lecz na perswadujących spoglądają nieustępliwe oczy. – To prawda, że tych wszystkich naprawdę wielkich i ważnych nie odbijano, ale Rudego m u s i m y odbić.

[2] Wieczorem wszystko gotowe. [...] Ludzie rozstawieni. Niestety „w górze” nie zapadła jeszcze decyzja. Tuż przed godziną przejazdu samochodu więziennego Zośka dostaje rozkaz: rozładować akcję. Mieni się cały na twarzy, przeżywa straszliwy wstrząs. Jest już jednak tak wyrobiony i karny, że zdejmuje ludzi z posterunków. Ledwo skończył, ulicą przejeżdża więźniarka z Szucha. Ludzie zesзли ze stanowisk z uczuciem fatalnej bezsilności i żalu. Nikt nie myślał o tym, że walka nie byłaby łatwa; wszystkim przed oczyma stoi postać Rudego. Wczoraj jeszcze wśród nich, dziś zaś w rękach wroga.

Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*, Katowice 1995.

SŁOWNICZEK

Rudy, Zośka, Wesoly – harcerze Szarych Szeregów, czyli tajnego harcerstwa; walczyli z Niemcami w czasie II wojny światowej.

Polska Podziemna – tajne Państwo Polskie, działało w ukryciu przed Niemcami.

Delegat Rządu – przedstawiciel Rządu Polskiego w zajętej przez Niemców Polsce (rząd znajdował się wtedy w Londynie).

Kedyw – Kierownictwo Dywersji, dowództwo tajnej grupy wojskowej, której żołnierzami byli najstarsi harcerze z Szarych Szeregów.

Szucha – ulica w Warszawie, przy której w czasie wojny mieściło się gestapo, tajna niemiecka policja.

Pawiak – więzienie w Warszawie (dziś zburzone).

Zadanie 17. (0-1)

Odpowiedz na pytania. Zaznacz T (tak) lub N (nie).

1.	Czy w pierwszym akapicie jest mowa o tym, jak Zośka przekonywał dowódców, że trzeba odbić Rudego, a oni byli temu przeciwni?	T	N
2.	Czy w drugim akapicie znajduje się opis udanej akcji odbicia Rudego przez kolegów?	T	N

Zadanie 18. (0-1)

Którym wyrazem można zastąpić wyraz *odbić* w sformułowaniu *odbić więźnia*?

- A. Uciec.
- B. Ustąpić.
- C. Uwolnić.
- D. Ująć.

Zadanie 19. (0-1)

Dokończ poniższe zdanie informacjami z tabeli. Wybierz odpowiedź A lub B, a potem 1 lub 2 tak, aby informacja była prawdziwa.

Narracja w powyższym fragmencie jest _____.

A.	pierwszoosobowa	i prowadzona przede wszystkim w czasie	1.	teraźniejszym
B.	trzecioosobowa		2.	przeszłym

Zadanie 20. (0-1)

Jakimi cechami charakteryzował się Zośka? Określ je na podstawie fragmentu.

- A. Nieustępliwość, nieodpowiedzialność.
- B. Zdyscyplinowanie, odwaga.
- C. Brawura, nieposłuszeństwo.
- D. Odpowiedzialność, niecierpliwość.

Zadanie 21. (0-1)

W akapicie drugim jest zdanie: *Ludzie zeszedli ze stanowisk z uczuciem fatalnej bezsilności i żalu*. Co było przyczyną tych uczuć?

- A. Odwołanie akcji odbicia Rudego.
- B. Przegrana bitwa z Niemcami.
- C. Śmierć Rudego odbitego z rąk Niemców.
- D. Krytyka ze strony dowódcy.

Zadanie 22. (0-10)

Napisz charakterystykę bohatera literackiego, który Twoim zdaniem wykazał się odwagą.

Pamiętaj, że Twoja praca powinna zajmować przynajmniej połowę wyznaczonego miejsca.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

